

Põltsamaa loss 18. sajandil

Vana kindluse räämas konvendihoone lasi omanik Woldemar Johann von Lauw 1770. aasta paiku ümber ehitada peeneks rokokoo-paleeks. Põhikorruse kagutiivas asusid kauneimad saalid. Ruumid olid kaunistatud rikkaliku stukkdekooriga (kipskrohvkaunistused), mille valmistas berliinlasest stukimeister Johann Michael Graff. Enne Põltsamaale asumist töötas ta Kuramaa hertsogi Rundale (Ruhental) ja Jelgava (Miitavi) lossides, seal võib tema kätetööd nüüdki imetleda.

Ballisaali, mida siin nimetati marmorsaaliks, seinad olid kaetud roosa ja helehalli kirju kunstmarmoriga, põranda lähedal veinipunase puittahveldisega. Seinad olid kaetud peeglitega, mille ümber rikkalik stukk-raamistus. Valgest kipsist laekaunistused kujutasid väga loomutruult lilli ja taimelehti, lisaks kõikjal linnukujutised, mis näisid kunstniku lemmikmotiiv olevat. Laekarniisil istusid paarikaupa erinevates tegevustes lastekujud – putod.

Beeži rokokoosaali seintel olid suured hallikates toonides ovaalsed lasteteemalised grisaille-maalingsid, autoriks Christian Gottlieb Welté, kes jäi siia nn õuekunstnikuks ja kelle Põltsamaa-teemalisi maale leidub Eesti Kunstmuuseumi kogus; Friedrich Hartmann Barisienilt telliti lossi maastikumaalid ja tsaaride portreed.

Kindluse edelamüüri äärde ehitati kahekorruseline hilisbarokne valitsejamaja, mida läbib väravakäik. Jõe keskele Pleeksaarele rajati pargiansambel, mille pärnarondeelid, lehtlad ja põõsasnišid sidusid Vana-Põltsamaa jõe vastaskaldal asuva Uue-Põltsamaaga.